

OOST EN WEST

Officieel Orgaan der Koninklijke Vereniging „Oost en West“
Uitgave Schefferdrukkerij, Dordrecht, Wijnstraat 47, Tel. 5700

14-daagsch tijdschrift onder
redactie v/h dagelijksch Bestuur

ADRES DER REDACTIE:
Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag.
tel. redactie: 115936; giro 14574

CONTRIBUTIE:
Leden: minimum f 6.— per jaar
Donateurs: minimum f 10.— p. j.

Nieuw Stadium

Wanneer de historieschrijver er in later jaren in geslaagd zal zijn, de vele raadselen der jaren 1945 tot 1947 te ont-sluieren, zal wellicht de moeilijkste opgave blijven te begrijpen, hoe een deel van het Nederlandsche volk dermate verblind kon zijn. Nu de harde noodzaak er ons allen toe gedwongen heeft een balans op te maken van goed en kwaad in het Indische verleden, staat daar helaas één groote debetpost: wij zijn er nimmer in geslaagd de Nederlandsche taak in Indië, de Nederlandsche roeping inzake Indië en den door Nederlanders in Indië verrichten arbeid gemeengoed te maken voor het Nederlandsche volk.

Wij zijn er niet in geslaagd den eenvoudigen Nederlander te doen begrijpen wat Indië ook voor hem beteekent.

Wij zijn er niet in geslaagd ook maar de simpelste begrippen te vestigen omtrent de Indische realiteit in de breede kringen van het Nederlandsche volk.

Zoo komt het, dat door Nederlanders in Indië een waarlijk nationale arbeid wordt verricht, die vele jaren achtereen zoowel voor Nederland als voor de Indische volken de zegenrijkste gevolgen heeft gehad, terwijl al dien tijd het begrip daarvan beperkt bleef tot de direct bij Indië betrokken kringen. Men heeft niet beproefd het volk als geheel bij het Indische werk te betrekken; men heeft het volk niet in vertrouwen genomen; men heeft er niet doelbewust naar gestreefd de taak in Indië begrijpelijk en verstaanbaar te maken voor het Nederlandsche volk als geheel. Deze erkenning doet aan het nuttige werk, hetwelk verricht is onder meer door het Indisch Instituut en door andere vereenigingen en instellingen, waarbij wij wel allereerst onze eigen Koninklijke Vereeniging „Oost en West“ mogen noemen, niet te kort. Er is door deze kringen zeer nuttig werk gedaan. Maar men is er niet in geslaagd tot het volk als geheel door te dringen. Evenmin is men er in geslaagd in het Nederlandsche onderwijs ook maar een eenigermate redelijke Indische voorlichting te doen doordringen. Zoo bleef voor het grootste deel van het Nederlandsche volk Indië een ver en vreemd land.

Tijdens het verblijf van Prof. Romme te Semarang was hij er getuige van, hoe daar, iederen dag opnieuw, vluchtelingen uit het republikeinsche gebied bij de Nederlanders bescherming zoeken tegen de terreur. Waar onze troepen zijn, vinden zij voedsel en veiligheid...

Dit wreekt zich thans: Wat Nederland thans ondervindt aan onkunde, aan verdeeldheid, aan misverstanden en onzekerheid inzake Indië, is het onafwendbare gevolg van dit tekort aan voorlichting in het verleden. Hoe kan men verwachten dat een tramconducteur, een landbouwer of een fabrieksarbeider het ontwerp-accord van Linggadjati zullen begrijpen, wanneer men zich tientallen jaren de moeite niet gegeven heeft hen iets omtrent Indië zelf te laten begrijpen? Hoe kan men verwachten, dat de eenvoudige Nederlander thans weerstand zal bieden aan boosaardige propaganda en misleidende berichten, waarmede hij van bepaalde zijde overstromd wordt, wanneer men zich herinnert, dat toen alles in Indië nog goed ging, men heeft nagelaten hem over de simpelste Indische zaken in te lichten?

Wanneer wij zien, dat desondanks een groote meerderheid van het Nederlandsche volk voor gezonde begrippen inzake de zoo verwikkelde Indische situatie toegankelijk is, is dit te danken aan een zeker instinct, aan een zeker ingeboren gezond verstand, aan een bepaalde redelijkheid, ons volk eigen.

Men moet er zich eerder over verbazen, dat dit gezond verstand en deze redelijke inzichten in zoo breede kringen van ons volk aanwezig blijven, dan dat men zich zou hebben te verwonderen over het feit, dat bepaalde kringen, al naar gelang hun politieke oriëntteering, voor allerlei verwarde dwaalbegrippen wél toegankelijk zijn.

Het Nederlandsche volk stond vrijwel weerloos tegenover een zeer actieve propaganda; het raakte verward door de tal-

S-I-D

Hoe

is het

Kerstrapport ?

Is het behoorlijk? Gelukkig! Is het minder goed? Dan is het zaak, na te gaan, of voor Uw zoon of dochter wel het juiste type school is gekozen. Of waarop speciaal getoet moet worden, wil het volgend rapport beter worden. Het kost méér dan alleen studiegeld, indien Uw zoon of dochter niet mee kan op school; het kost ook zelfvertrouwen en levensgeluk. Zekerheid verschaft U een psychologisch-, psychotechnisch-, graphologisch- en medisch onderzoek op het

PSYCHOTECHNICUM

der

NED. STICHTING VOOR ORGANISATIE

Achter Si. Pieter 23-25 UTRECHT, Tel. 16484 en 12328

- Totale kosten f 40.—.
- Rapport binnen enkele dagen.

U gaat naar Indië ?

Dan een

Wereld-Ongevallen-Polis

van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per SCHIP of per VLIEGTUIG,

„De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

↓
Uw Makelaar
verschafft U
gaarne
inlichtingen

Vandaag een cliënt
Morgen een vriend.

Assurantie-
Maatschappij

„De
Zeven
Provinciën”
n.v.

Javastraat 1a
's-Gravenhage

Restaurant „Corner House”

ROTTERDAM

Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Tijdschriften voor Indië

Het hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis doet een beroep op U ten behoeve van Uw land- en rijksgenooten in het verre Oosten, die dringend behoefte hebben aan recente lectuur. Helpt hen door een abonnement op dit blad af te sluiten (door f 6.— te storten op gironummer 14574 van Oost en West) ten name van de afd. BARK, Hoofdbestuur van het Ned. Rode Kruis, Den Haag, dat voor onmiddellijke doorzending zorg draagt. Adresseering aan particulieren in Indië is niet mogelijk.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandse Spécialités

Stelt U belang in de verschijning van een Encyclopaedie, volgens een geheel nieuw systeem, waarbij vele bezwaren, die tegen de van oudsher bekende encyclopaedie bestaan zijn opgeheven? Zoo ja, vraagt dan toezending, bij verschijning, van een prospectus betreffende de E.N.S.I.E.

Boekhandel P. v. Ketel

G. J. VAN DRIMMELEN, L. v. Meerdervoort 198b
's-Gravenhage. Telefoon 330481.

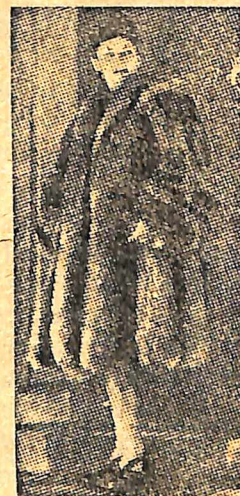
BONT- MANTELS

- Pracht collectie
- Chique pasvorm

Peperzak

„Beheerscht het vak”

Edisonstr. 126, Tel. 33.45.32, Den Haag

Hoû en Trouw

bij „De Schouw”

Witte de Withstr. 80
J. J. Dekker

ROTTERDAM

Operastudio

VAKOPLEIDING VOOR JONGE KUNSTENAARS
in vocaal-dramatische kunst, operette- en opera-koor

Instuderen ensembles en fragmenten, dramaturgie en analyse inbegrepen. Opvoeringen door de jonge kunstenaars worden voorbereid.

Inlichtingen: Schepensstraat 89A, Tel. 45499, Rotterdam

looze Indische commentaren; het werd overvallen door het Indische drama in een tijd toen het van de gevolgen der Duitsche bezetting nog maar nauwelijks begon te bekomen. Mogen wij ons verheugen over het feit, dat nochtans het volksinstinct zich zoo gezond getoond heeft, zoo staat toch vast dat de fout van het verleden zich in het heden nog wreekt.

Ware het anders, zoo zoude het eenvoudiger zijn den kern van de huidige situatie beter te doen begrijpen. De toestand van dit oogenblik wordt beheerscht door 3 factoren:

1. Als voorwaarde voor het bekrachtigen van Linggadjati is van Nederlandsche zijde gesteld het verwerkelijken van den wapenstilstand. Voor dezen wapenstilstand was wel een overeenkomst gesloten. De republikeinsche legers echter hebben steeds geweigerd hem werkelijk aan te gaan.
2. Er wordt nu zeer hard aan gewerkt om althans een deel der leiders van de T.R.I. er toe te bewegen bevelen te geven, welke althans de „geregelde troepen” er toe moeten brengen op te houden met het plegen van aanslagen op de Nederlandsche troepen.
3. Wanneer dit bereikt wordt, zal men zich haasten onder het ontwerp-accoord van Linggadjati de thans nog ontbrekende Indonesische handteekeningen te verzamelen.

Wanneer dit geschiedt treedt metterdaad een nieuwe fase in. Dan zal allereerst moeten blijken in hoeverre de onderteekenaars voornemens zijn hun deel der overeenkomst na te komen.

Nu heeft de heer Sjahrir terzake mededeelingen wereldkundig gemaakt, die bedoeld zijn daarvan het beste te doen verwachten.

Sjahrir zeide:

dat de Indonesiërs de Nederlanders noodig hebben om hun levensstandaard, zelfs op het huidige lage peil te kunnen handhaven;

dit weten wij, zeide Sjahrir, omdat wij nu een jaar bezig zijn zelf de zaken te behartigen en onze productie 10 tot 20% bedraagt van die der Nederlanders vóór den oorlog;

ten slotte beloofde Sjahrir dat zijn socialistische program zich niet zou uitstrekken tot ondernemingen en industrieën daar het land niet over kapitaal en deskundigen beschikt en daarom zou men op het gebied van economie, belastingen, scholen en sociale zaken in groote trekken de Nederlandsche voetstappen volgen.

Men heeft deze verklaringen van premier Sjahrir als uitermate geruststellend beschouwd. Men heeft gezegd: ziet nu deze redelijkheid. Deze Sjahrir, zoo zeide men, wil niet anders dan met de Nederlanders samenwerken, hij prijst hun beleid en hij wil ook in de toekomst niet alleen hun voorbeeld volgen maar ook samen met hen zijn land ontwikkelen.

Hoe gaarne zoude men zich bij deze blijmoedige inzichten aansluiten. Hoe gaarne zoude men inderdaad in Sjahrir den leider zien, die zijn volk terugbrengt op den weg naar samenwerking met de Nederlanders. In ditzelfde interview echter, dat door een Amerikaansch persagentschap over de geheele wereld werd verspreid, verklaarde de Indonesische premier:

„dat de Nederlanders thans alles doen wat in hun vermogen ligt om elk glimpje van vertrouwen te vernietigen, zooals op 24 Januari te Soerabaja”.

Op een rubberonderneming in West-Java, die thans weer in het gebied ligt waar onze troepen de veiligheid handhaven, ontmoette een planter voor het eerst na vijf jaar het werkvolk van de onderneming, dat verheugd en hartelijk zijn „onderdrukkers” begroette.

Sjahrir voegde daaraan nog toe, dat zoo de Nederlanders hiermede zouden voortgaan, de Indonesiërs de politiek der verschroeiende aarde zouden toepassen en hun heele land zouden plat branden....

Hier heeft men het nu. Hier ligt nu de bron van onzen twijfel. In één adem geeft Sjahrir uiting aan zijn gezindheid tot samenwerking en prijst hij die als onmisbaar voor zijn volk, terwijl hij tegelijkertijd diezelfde Nederlanders in staat van beschuldiging stelt. Sjahrir zelf weet zeer goed, dat de gevechten te Soerabaja het gevolg waren van brutale aanvallen van Indonesische terroristen. Hij weet zeer goed, dat het „bestand” door de Indonesische troepen nergens is nagekomen. Hij kan zeer goed weten, dat van Nederlandsche zijde terzake een lankmoedigheid is betoond, die aan het ongelooflijke grenst. Hij kan weten, dat de Nederlandsche troepen een voorbeeld hebben gegeven van een zoo ijzeren discipline en zoo bovenmenselijke zelfbeheersching, dat zij de grootste bewondering verdienen.

Men heeft van deze Nederlandsche jongens vrijwel het onmogelijke gevraagd. Zij zien dag in dag uit Indonesiërs, verhongerd en in lompen gehuld, wegvluchten voor de terreur van de republiek en zich dankbaar onder de hoede stellen van de Nederlanders. Zij ondervinden, hoe met of zonder wapenstilstand, de sluipschutters voortgaan met hun moorddadig bedrijf. Zij zien hun kameraden daarbij doelloos sneuvelen.

Als dan Sjahrir den euvelen moed heeft te verklaren, dat het diezelfde Nederlanders zijn, die „elk glimpje van vertrouwen vernietigen”, dan moet men zich wel afvragen welke waarde aan zijn verklaringen, beloften en toezeggingen kan worden toegekend.

Optimisten verzekeren ons, dat dit deel van Sjahrir's uitspraken slechts bestemd is voor „binnenlandsch gebruik”. Het is evenwel evenzeer mogelijk dat het redelijke deel van zijn verklaringen slechts bedoeld is voor „buitenlandsch gebruik”. Het blijft altijd moeilijk in de verzekeringen te gelooven van een politieke leider, zoo er een recept bij verstrekt wordt welk deel er van voor eigen en welk deel voor vreemde consumptie bedoeld is.

Nu wij dan wederom voor de zooveelste maal een „beslis-

Een vrouw over Indië

„Die van ons... Vreemd te denken, dat hij nu komt bij hen, die ze daarmee bedoelde...”

Uit „Die van ons”, door Willy Corsari

In een derde-klas-coupé van den electricen trein („je kunt evengoed derde als tweede reizen omdat je toch staan moet”) heen en weer schuddend, luisterend wegzoekend onder de cadens van het rhythmisch ratelen der wielen, sta ik opeens midden in de reeds zoolang aan mij opgedrongen vraag: „Weten ze hier wel iets omtrent de levenshouding van de andere in het Koninkrijk vereenigde volkeren en willen ze er ook hier iets van weten?”

„Mensch, wat gaat jou dat aan, het is allemaal zoo ver en het zijn allemaal andere soorten menschen. Laten ze voor zichzelf zorgen. Wij hebben meer dan genoeg aan ons eigen!”

Met den duwenden stroom menschen den trein ingedrongen was ik blij met een plaatsje, waar ik niet al te opeengepakt moest staan en had, moe van het zoeken naar de juiste adressen van de menschen die ik hebben moest, geen aandacht besteed aan de menschen rondom.

In mijn ooren nog de naklank van de woorden zie ik naar den spreker voor me, een man wiens ongeschoren gezicht beees dat hij 'smorgens slordig en gehaast den trein had gehaald, die hem naar zijn werk moest brengen, met een nonchalant wuivend handgebaar nog duidelijker maken hoe ver hij dien afstand wel vindt. „Nou meneer, dat moet u nu ook

niet zeggen; ze zijn toch ook van ons”. Helder, vlug en raak worden deze woorden den onverschilligen heer teruggekaast door een smal, klein blond vrouwtje tegenover hem in het hoekje en even zie ik het fel lichten van haar blauwe oogen, een licht, dat me warm maakt en waardoor ik opeens sympathie voor haar krijg.

Met een verandert er iets aan den denderenden treindeun en staat het vrouwtje op en terwijl ze tasch en handschoenen bij elkaar pakt, zegt ze: „Neemt u mij niet kwalijk... ik ben er al...”

Voorbijglippend zie ik haar zwarte figuurtje opgenomen worden in den stroom van uitstappende reizigers en verlies haar uit het oog. Weet ze iets van de miljoenen menschen die haar hier dankbaar voor zouden zijn als ze dit wisten...

„Ze zijn toch van ons!” Hoe eenvoudig was haar zeggen, een zuivere weergave van haar zuivere gedachten, rein als moederliefde en helder als zonlicht aan stralende zomerhemel. Wie gaf je dit mee, hoe ben je er toe gekomen? Weet je iets van de Gajo's en de Alla's, van de Bataks en de Dajaks, van de vele wonderen uit de tropische wouden? Heb je den wind gehoord in het stijve alang-alang of heb je een lieve herinnering aan iets op de passar gekocht, gepakt in pisangblad?

Zat je aan de Kali en zwierf je in de kampong? Heb je de batiksters bewonderd en zag je de sawahs in de Preanger en voelde je het spatten van haar waterval? Heb je ze de wasch zien doen aan het Molenvliet te Batavia of voer je over de Moesi voor Palembang en at je rijst in de warong van de vlotstad? Zag je de luister van de koffieheesters en rustte je in de schaduw van de lontar?

Nam een kunstenaar je mee naar de grootheid van de Boro-boedoer en voelde je iets van het bovenaardsche in den glimlach van den Boeddhakop, „simpel en zuiver als Gregoriaansche muziek”? Noodigde de sultan in zijn pendoppo je uit voor een gesprek omringd door zijn gehurkten? Was je ontroerd door de dansen en het luisteren naar de gamelan?

En, weet je iets van het lijden van deze menschen toen overweldigers hun volk terroriseerden en de blanda's waaraan ze gehecht waren opgesloten werden in de kampen?

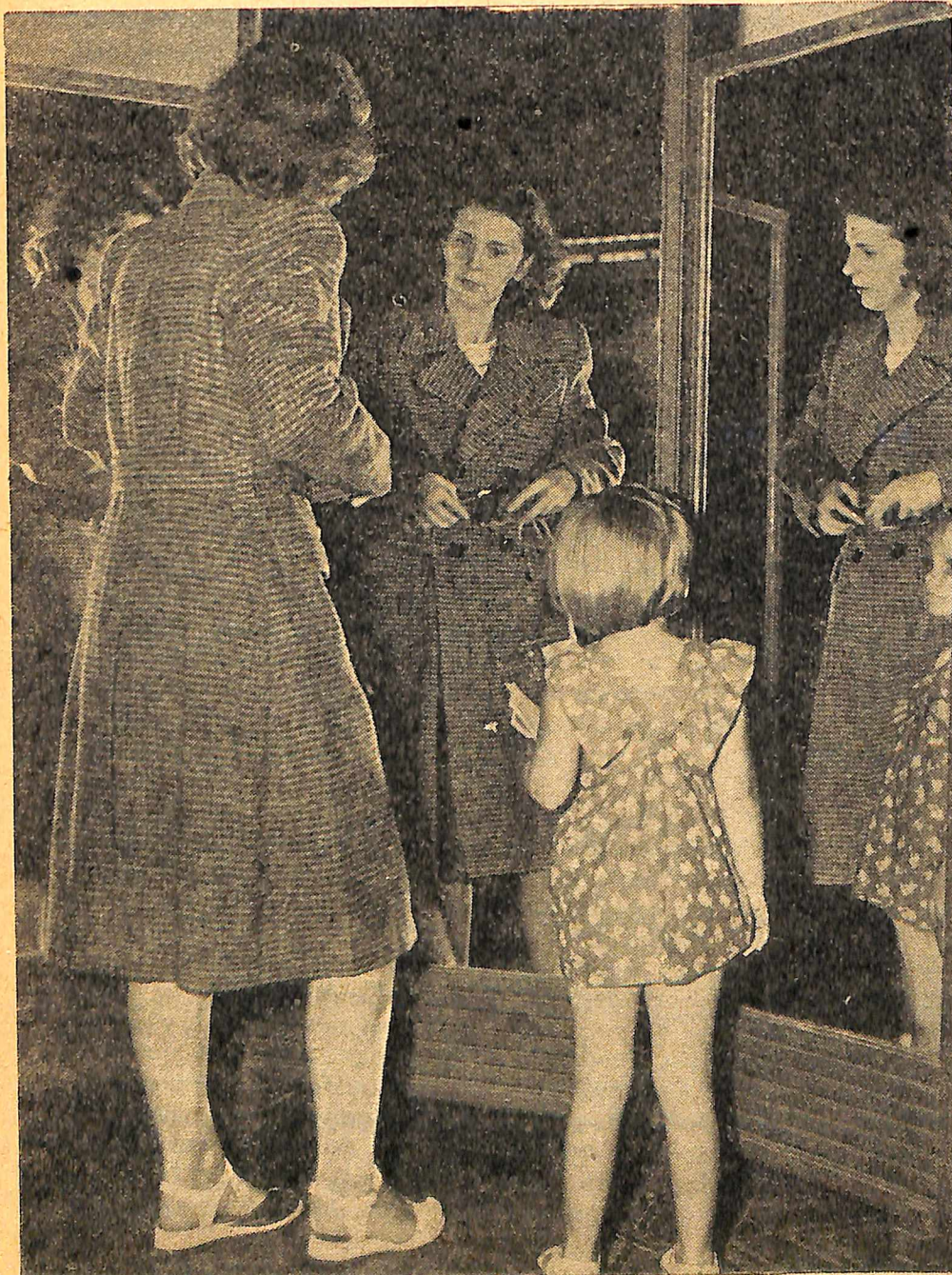
Weet je iets van alles wat door onze menschen voor hen werd gedaan en van de liefde voor de tani? Heb je de Boschnegers gezien en voer je in hun korjalen langs de Sarakreek? Bezocht je de hutten van palmladeren in de boven-Cottica en spreek je Papiamento?

Nee... ik weet, het is je Hollandsche hart, dat dit zoo voelde. Wij vrouwen leven meer met ons hart, meer dan de man die ze „te ver” vond. Je leerde misschien niet meer dan het opdreunen van de Groote en Kleine Soenda-eilanden en de Groote en Kleine Antillen. Je hebt iets meegekregen van de meest oppervlakkige kennis over Oost en West en je er niet in verdiept. Misschien zijn er van je kennissen heengegaan en heb je gehoord van baboe's die alles deden en zucht je bij de gedachte aan dergelijke verhalen. Maar het was zoo zuiver wat je zei en ik moest denken aan die anderen van ons, die we eerst leerden kennen in vijf jaar bezetting, aan de menschen die je niet kende maar voor wie je je interesseerde en desnoods je leven riskeerde omdat ze „van ons” waren.

Waarom zien we als vrouw dit allemaal zoo eenvoudig en zoo goed? Ons hart staat van nature meer open voor liefde, waaruit naastenliefde en vaderlandsliefde voortkomen. De liefde voor degenen die ons het naast staan, brengt met zich mee de liefde voor ons volk, voor alle volkeren zeker vereenigd in een Koninkrijk en zoo nauw op elkaars welzijn aangewezen; en vraagt dat wij ons voor hen interesseeren. „De liefde voor zijn volk is ieder aangeboren...”

Liefde is zoo eenvoudig. „Die van ons... ik ben er al!” Onbekende Hollandsche vrouw, mijn eeresaluut! Ik dank u.

v. d. W.

De kleding voor repatrieerenden naar Europa wordt niet langer in het tentenkamp Ataka te Suez verstrekt, maar in een kledingmagazijn te Batavia, dat men ook den naam „Ataka” heeft gegeven. Daar past men nu de uitrusting voor den Hollandschen winter.

Makassaarsche brieven

Makassar,
19 Januari 1947

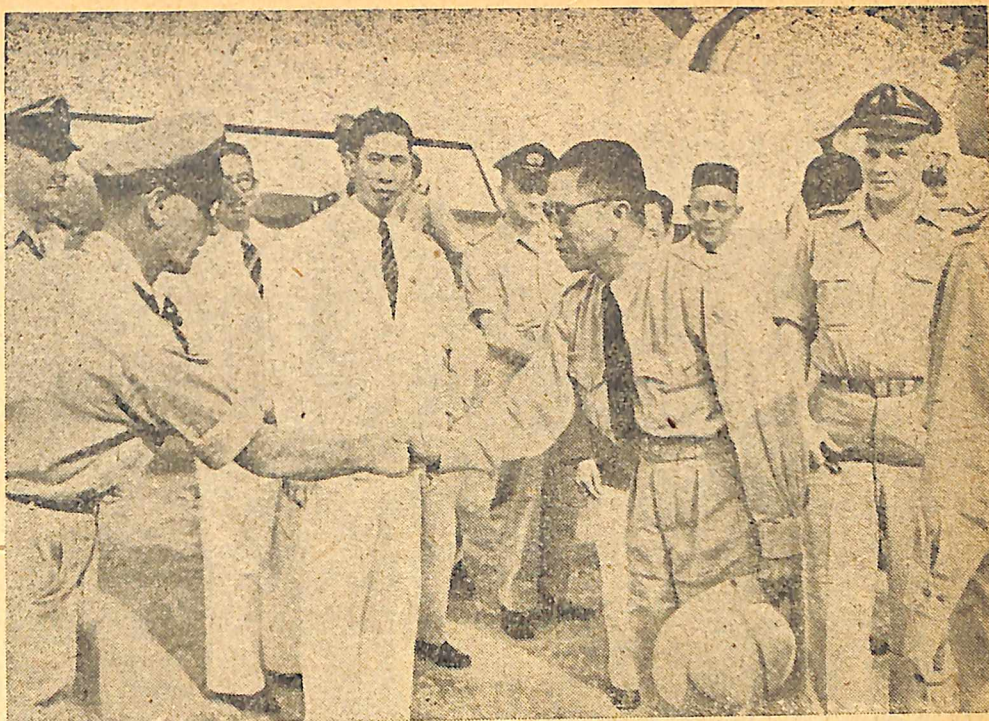
De Staat Oost-Indonesië is geboren en sindsdien ontwikkelen de gebeurtenissen zich snel en de indruk, dien men van deze ontwikkeling krijgt, is een buitengewoon gunstige. Op eli dezer werd de samenstelling van het kabinet bekend gemaakt; op 13 Januari legden de in Indië aanwezige ministers in handen van den President Soekawati den ambiseed af in het gebouw van den vroegeren Raad van Indië te Batavia, bij welke gelegenheid de President o.m. zeide: „Het is een ding om te zeggen: wij kunnen het zelf; echter een ander ding om het zelf te doen“. Hij hoopte op verderen steun van Nederland en de Nederlanders te mogen rekenen.

Reeds den volgenden dag vlogen de heer Soekawati en enkelen zijner ministers naar Makassar en dienzelfden avond had in het Gouverneurshuis een groote receptie voor genoodigden plaats ter kennismaking met het nieuwe staatshoofd. De gasten werden ontvangen in de groote receptiezaal door den President geflankeerd door den Resident van Zuid-Celebes, naast wie de meegekomen ministers waren opgesteld. De receptie was keurig verzorgd en zeer geanimeerd.

Dat het den heeren ernst is om den opbouw van den nieuwen staat zoo spoedig mogelijk ter hand te nemen, bleek o.m. uit het feit, dat met diverse functionarissen reeds op de receptie inleidende besprekingen werden gevoerd over urgente vraagstukken, zooals b.v. het huisvestingsprobleem. De Minister van Verkeer en Waterstaat Dengah deelde mede, dat de uitbouw van de diverse regeeringsorganen een uitbreiding der inwoners van Makassar met ongeveer twee honderd gezinnen zou meebrengen, waarvoor op korten termijn woongelegenheden moet worden geschapen. Aan het hoofd van den Plaatselijken Waterstaatsdienst is overgelaten om deze puzzle op te lossen, dit zonder te kunnen beschikken over de meest noodzakelijke materialen.

Den volgenden morgen had de instalatie van den pas benoemden Indonesischen burgemeester plaats, waarbij zoowel door den President als door den Minister van Binnenlandsche Zaken, A. A. G. Agoeng het woord werd gevoerd. Beide redevoeringen geven alle aanleiding vertrouwen te hebben in de toekomstige samenwerking tusschen de Indonesiërs en de Nederlanders in dezen nieuwen Staat Oost-Indonesië.

Soekawati zeide inzake deze samenwerking o.a.: „En als wij ons dan afvragen, mijne heeren, hoe de groei en bloei van Makassar zijn ontstaan, dan kunnen wij daarop slechts ten antwoord geven, dat deze te danken zijn aan de vruchtbare samenwerking van de geheele bevolking van onze schoone hoofdstad. De eenvoudige visscher of prauwenvaarder, de nijverheid en handelsgeest van de Makassaarsche bevolking,

President Soekawati komt aan op het vliegveld Mandai te Makassar. Z Exc. wordt begroet door kolonel de Vries en Dr Lion Cachet. In het midden Mr Lee, vice-consul van China.

de industrie en ondernemingslust van de Chineesche en Nederlandsche bevolkingsgroepen, zij droegen alle gelijkelijk er toe bij, dat Makassar niet werd een vergeten kustplaatsje, maar uitgroeide tot een stad, waarvan de naam op alle wereldzeeën bekend is en met eere wordt genoemd".

De Minister van Binnenlandsche Zaken zeide o.m.:

„Den oprechten steun van onze Nederlandsche vrienden kunnen wij bij de vervulling van onze taak niet missen. Deze steun is ons toegezegd en wij roepen hem van harte gaarne in, in het besef, dat het waarachtig belang van ons land en ons volk daarmede gediend is, vooral bij de gigantische opbouw van deze gebieden". En verderop: „Deze stad zal, hopen wij, een van de voornaamste kanalen zijn, waardoor de Westersche cultuur, de Westersche denkwijze, maar ook het Westersche handels- en bedrijfskapitaal onzen staat zal binnenvloeden. Allen hebben wij noodig, zij het geleid en aangepast ten einde onze Oostersche Maatschappij niet haar eigen karakter te doen verliezen. Wij hebben deze gaven van het Westen noodig voor de verwezenlijking van ons streven om straks met de andere Indonesische Staten als gelijkwaardige natie in de rij der volken een plaats te kunnen innemen".

Verder hield de President Soekawati op 15 dezer een Nederlandsche radiorede, waaruit we de volgende gedeelten aanhalen:

„Voor mij is de tot stand koming van den Staat Indonesië een uitvloetsel van wat in de rede van H. M. de Koningin van 7 December 1942 is uitgedrukt met de woorden „samen-gaan in vrijwillige verbondenheid". En ik ben er trotsch op, dat dit door Hare Majesteit tot uitdrukking gebrachte ideaal thans in Oost-Indonesië in vervulling kan gaan.

Mijnerzijds zal ik er steeds naar streven de belangen der onderscheiden bevolkingsgroepen zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen. Daarnaast zal ik het me tot een eer rekenen open te staan voor alles en allen, die streven naar de vervulling van het ideaal der samenwerking tusschen de verschillende bevolkingsgroepen in Indonesië".

Hedenmorgen was door een comité, samengesteld uit alle mogelijke vereenigingen van alle bevolkingsgroepen een instuif georganiseerd in de Sociëteit de Harmonie ten einde de kennismaking te bevorderen tusschen den nieuwen burgemeester en de inwoners van Makassar. Ook in de daar gehouden vele redevoeringen werd de wil tot samenwerking door de ver-

Kalender „oost en west" 1947

Restant wordt verkocht
voor f 2.- per ex.

Aanvragen kunnen geschieden bij het Hoofdbestuur, Dr. Kuypersstraat 5, den Haag, door storting op onze postrekening 14574.

Zij zijn ook rechtstreeks verkrijgbaar bij de afdelingssecretarissen.

Adressen gaarne volledig en duidelijk leesbaar. Voor het zenden naar Oost- en West-Indië 15 cent extra en naar het buitenland 25 cent.

Bij zijn aankomst te Schiphol is President Soekawati in gesprek met zijn minister van Financiën, den heer M. Hamelink.

den deze kustplaatsen automatisch ontlast en keeren normale toestanden, wat betreft de woongelegenheden, vanzelf terug.

In Makassar, Menado en Ambon ligt de zaak anders. Op deze plaatsen zijn door de vele bombardementen groote gedeelten van de steden verwoest en onbewoonbaar geworden. Daarbij komt nog voor Makassar, dat de bevolking zich na den oorlog aanmerkelijk heeft uitgebreid o.m. door een groot garnizoen. Als hoofdstad van Oost-Indonesië zal de stad ook nog ruimte moeten bieden voor de kantoren van de te vormen regeeringsorganen en de gezinnen van de bij die organen werkzame ambtenaren.

Het is moeilijk, maar bij goede samenwerking en vooral coördinatie niet onmogelijk.

tegenwoordigers van de verschillende groepen nogmaals uitdrukkelijk naar voren gebracht.

Als inderdaad door alle partijen nu ook in de practijk zal worden getracht om werkelijk tot deze samenwerking te geraken, dan ligt er voor ons Hollanders, althans in den Staat Oost-Indonesië nog een mooie taak. Deze zal moeilijk zijn, de omstandigheden waaronder zij aanvaard moet worden zijn weinig aantrekkelijk. Gebrek aan woonruimte maakt het gezinsleven voor hen, die het geluk hebben hun gezin nog bij elkaar te hebben, reeds moeilijk; hoeveel onaangenamer is het leven voor hen die hun gezinnen naar Holland hebben moeten sturen om gezondheidsredenen en die hun families bij hun eigen terugkeer naar Indië hebben moeten achterlaten, omdat thans bijna alle grootere vrije steden gesloten zijn verklaard, omdat er geen woongelegenheden is voor hun gezinnen. Deze toestand van woningnood maakt het leven hier zeer onaangenaam en is mede een van de redenen, dat zoovelen, die om financieele redenen niet behoeven terug te keeren, in Holland blijven. Wil men zich van de volle medewerking van de Nederlanders in voldoende mate verzekeren, dan zal in de eerste plaats moeten worden voorzien in het nijpende gebrek aan woonruimte. De voortdurende angst, waaronder vooral de vrouwen leven, dat zij weer opgejaagd zullen worden uit de paar vertrekken, welke hun zijn toegewezen, omdat weer huizen zijn gerequireerd of moeten worden ontruimd voor officieele instanties, en dat voor velen na een driejarige interneering in Japansche en/of Indonesische interneeringskampen, maakt het natuurlijk, dat zij op den duur schoon genoeg krijgen van het leven onder deze omstandigheden.

Het zal dan ook een daad van wijs beleid zijn van onzen nieuwen burgervader als hij in de eerste plaats een redelijke oplossing vindt voor dit vraagstuk. Dit probleem bestaat overigens niet alleen in Makassar, maar in alle groote kustplaatsen in Indië.

Op Java is echter een natuurlijke oplossing te verwachten als de heeren van de Repoebliek het goede voorbeeld van hun collega's van Oost-Indonesië willen volgen en willen besluiten tot een daadwerkelijke samenwerking van de Indonesische bevolking met de Nederlanders. Als alle plaatsen in het binnenland van Java weer toegankelijk worden voor de Europeanen en wij verzekerd kunnen zijn van orde en rust, dan kunnen de duizenden evacuées van alle bevolkingsgroepen, die thans zijn samengestroomd in Batavia, Bandoeng, Semarang en Soerabaja weer naar hun oude woonplaatsen terugkeeren en wor-

VOEDSELSITUATIE IN MAKASSAR

Van bevoegde zijde is vernomen, dat in Celebes, behoudens enkele streken, de voedselsituatie niet onbevredigend is. Nadat in het vorige jaar de prijs voor een kilogram rijst tot twee gulden was opgelopen, heeft de invoer van rijst de prijs gunstig beïnvloed, zoodat thans per kilogram 1,25 tot 1.40 gulden wordt betaald.

Inmiddels is men in de afgelopen maanden overgegaan tot het planten van mais, die er in enkele streken bevredigend bij staat en waarvan men goede verwachtingen koestert. Eveneens heeft men propaganda gemaakt voor beplanting van erven, o.m. met cassave en in verschillende streken heeft dit succes gehad, zoodat er uitzicht bestaat den patjeklik-tijd te overbruggen.

Behalve tani-cursussen is men allerwege voor voorlichting, in verband met de voorziening in het personeelstekort van den landbouwdienst te Makassar, aangevangen met een eenjarige cultuurschool, waaraan door 47 lagere school-abituriënten wordt deelgenomen. Deze leerlingen zijn uit alle daerachs van Indonesia Timoer; de cursus duurt normaal drie jaren.

In den loop van dit jaar zal te Makassar een cursus van vier jaar geopend worden van een Middelbare Landbouwschool, waar voor de toelatingseisch het eindexamen Mulo is.

De installatie van het kabinet van de Republiek Oost-Indië, hetwelk zetelt te Makassar.

De eindeloze weg

(Van een correspondent
te Batavia)

De tragi-comedie wordt voortgezet. De Commissie-Generaal heeft weer zitting in haar paleis, alsof ze Indië nooit had verlaten. Er zullen weer besprekingen worden gehouden, natuurlijk gekenmerkt door een sfeer van hartelijkheid en wederzijdsch vertrouwen.

Soekarno c.s. zullen, de bereidheid tot toegeven der Nederlandsche vertegenwoordigers kennende, rustig aansturen op de volgende phase naar de volledige overheersing van den Archipel door hun kleine groep.

Zij zullen van de hartelijke sfeer der besprekingen uit pogingen blijven doen het bendewezen te coördineeren en hun gewapende troepen te versterken en te concentreeren.

De Commissie-Generaal zal de volkeren van Nederlandsch-Indië verder aan hen uitleveren en meenen of doen voorkomen, dat zij deze de vrijheid zal hebben gegeven.

Zij zal naar bevind van zaken de staatsrechtelijke grenzen, binnen welke zij haar acties zou moeten beperken, een weinig of veel verplaatsen. Zij zal de eigenmachtige overschrijding harer bevoegdheden verdedigen door de grondwet „uit den tijd” en de revolutie „levende werkelijkheid” te verklaren.

De heer Logemann zal haar bovendien verdedigen door er op te wijzen, dat niet het scheppen van recht en veiligheid een eerste vereischte is, maar wel het vinden van een nieuwe gezagslegitimatie. En daarbij zal de heer Logemann opnieuw vergeten, dat Hitler soortgelijke denkbeelden, hoewel minder academisch, reeds eerder met overtuiging naar voren bracht.

De tegenstanders dezer politiek zullen weer voor reactionairen worden uitgekreten, maar bij te sterke oppositie zal worden verwezen naar de kracht van de wereldopinie, welke men zal hebben verzuimd te beïnvloeden. De communisten zullen alle nieuwe eischen van de republiek ondersteunen en elk toegeven daaraan toejuichen op gronden, welke weinig te maken zullen hebben met de belangen der volkeren van Nederland en Indië en niets met het begrip vrijheid. En dit zal de regeering niet tot meer voorzichtigheid aansporen. De communistische pers zal doorgaan onze soldaten te verklaren tot terroristen en wreede onderdrukkers. En bij het bereiken van het volgende bestand of accoord zal niets zijn veranderd, behalve dat het rijk nog meer van zijn prestige zal hebben ingeboet, wat armer zal zijn geworden en in zijn verplichtingen zal zijn te kort geschoten. Het accoord, onverschillig van welken aard, zal geen waarde hebben; de republikeinsche leiders zullen er zich niet door gebonden achten, maar zij zullen spreken en schrijven over de schending er van door de Nederlanders.

En nadat de P. v. d. A. haar fiat bij voorbaat zal hebben gegeven aan het bereikte resultaat en de K.V.P. het na lang aarzelen zal hebben aanvaard, zal de kiem zijn gelegd voor nieuwe besprekingen en het volgende doodgeboren accoord.

Generaal Spoor, kort voor zijn terugkeer naar Indië, in gesprek met den minister-president, dr. Beel.

Inmiddels zal de bevolking van Java en Sumatra onder den druk blijven van de terroriseerende en rampokkende benden en zullen de Nederlandsche soldaten blijven waken en vechten op hun verre posten om het volk en het stuk grond, dat aan hen is toevertrouwd, te verdedigen.

De besprekingen gaan door. De sociale toestand der volkeren op Java en Sumatra wordt slechter en slechter en zal hopeeloos worden, wanneer de republikeinsche leiders hun doel zullen hebben bereikt. De Nederlandsche belangen worden geschaad, het idool der vrijheid besmeurd, de grondwet naar den geest geschonden en de historische groei van het rijk naar de inzichten van het oogenblik verstikt.

Indië was een goed land om in te leven. Voor Javanen, Ambonneezen en alle andere volkeren van Indië, voor Chinezen, Arabieren en voor Nederlanders. In de schaduwrijke kampongs, op de duizenden sawah's, in de ruime steden en in de groen-blaauwe bergen op Java en Sumatra was de balans van het leven niet slecht. Niet slechter dan in welk ander land ter wereld, waar de mensch in veiligheid kan werken en weet dat hij rechten heeft.

Van dit leven is nog iets over in die deelen van Indië, die onder onze bescherming staan. Daarbuiten niet meer. De duisterste driften geeselen Java en Sumatra, terwijl de onderhandelingen in een sfeer van hartelijkheid en wederzijdsch vertrouwen voortduren.

De chaos wordt steeds grooter. De zelfkant der Indonesische maatschappij, die de eilanden teistert, krijgt steun van de zwakken, de hopeloozen en van hen, die honger lijden. Er zal een oogenblik komen, dat de opgezweepte horden de laatste dunne band met hun scheppers verbreken en door niets anders dan geweld in toom gehouden zullen kunnen worden. Op dat oogenblik zal misschien het trieste en het lachwekkende der onderhandelingen doordringen tot het paleis van de Commissie-Generaal.

En dan zullen onze soldaten, die meer redenen hebben het wapengeweld te verafschuwen dan onze politici, met de wapenen in de hand en met de inzet van hun jonge leven, herstellen wat door anderen zoo grondig werd bedorven.

De Bodemschatten van Indonesië

De groote industriele ontwikkeling, die in de eerste helft van de 19de eeuw in Europa begon, heeft zich sedertdien meer en meer over de geheele wereld uitgebreid.

Industrieën werden gevestigd ook in die landen, welke tot dusver een agrarische economie hadden of slechts de passieve rol van grondstoffenleverancier vervulden.

Het spreekt vanzelf, dat de bodemschatten van een land in dit verband van groot belang zijn. De enorme opbloei van Europa en Amerika was onmogelijk geweest zonder rijkdom aan kolen, olie en ertsen.

Nemen wij aan, dat de tendens naar industrialiseering zoo universeel is, dat geen land dat hiertoe mogelijkheden biedt, zich daaraan op den duur kan onttrekken, dan rijst onmiddellijk de vraag of ook Indonesië t.z.t. een industrie zal kunnen opbouwen welke aan de normen van Westersche efficiency en rentabiliteit voldoet. Deze vraag kunnen wij o.a. herleiden tot de volgende: zijn de voorraden van nuttige delfstoffen in deze gebieden voldoende groot om aan de vraag naar grondstoffen, welke de industrie zal stellen, te voldoen?

Wij noemden zoeven reeds kolen, olie en ertsen. Dit zijn inderdaad de drie hoofdpeilers van de technische nijverheid en het zal dus de moeite loonen in het kort na te gaan in welke hoeveelheden en omstandigheden zij hier voorkomen.

De totale steenkoolproductie beliep in het topjaar 1930: 1.9 miljoen ton. Na een daling steeg de productie en bereikte in 1939 een hoeveelheid van 1.8 miljoen ton. Vergelijkt men deze cijfers met de productiecijfers van Nederland, die ongeveer 13 miljoen ton steenkool aangeven, of vergelijkt men de productie in de Maleische Archipel van nog geen 2 miljoen ton met de 200 miljoen ton die Duitsland voor den oorlog jaarlijks leverde, dan blijkt dat de productie van Indonesië gering is. Niettemin beschikt dit land over groote reserves. Om een paar voorbeelden te noemen, de reserve van goede kolen van het Oembilin kolenveld op Sumatra bedraagt 200 miljoen ton, Boekit-Asem op Sumatra heeft een reserve van 110 miljoen ton goede kolen, een reserve van nog eens 110 miljoen ton minder goede kolen en bovendien ligt er nog een 600 miljoen ton bruinkool. Wat de kwaliteit van die kolen betreft, welke men hier tot de eerste soort pleegt te rekenen, moet men echter bedenken, dat deze gemiddeld minder is dan die van de Europeesche en Amerikaansche kolen.

In ieder geval zijn er dan toch van de betreffende goede kolen reserves van vele honderden miljoenen tonnen en de hoeveelheid bruinkool schat men bij benadering op vele miljarden tonnen.

U zult, na deze groote getallen, vragen waarom de kolenproductie niettemin zoo gering is. Mijnbouwtechnici leveren de ontginningen geen al te groote moeilijkheden op, maar de economische omstandigheden hebben exploitatie-in-het-groot in den weg gestaan. Het is belangrijk dit vast te stellen, omdat hieruit blijkt dat niet alleen groote voorraden van de een of andere grondstof noodig zijn om tot exploitatie over te gaan, maar dat ook andere voorwaarden vervuld moeten worden. Er kunnen verschillende factoren worden genoemd, die loonende ontginning van de kolen hebben verhinderd.

In de eerste plaats brengt de opening van een mijn midden

in het dun bevolkte oerwoud, ver van de eigenlijke industrie-centra, hooge aanvangskosten mee; anders dan bijvoorbeeld in het dichtbevolkte Europa met zijn net van goede transportwegen het geval zou zijn. In de tweede plaats is er in Indonesië slechts een kleine markt voor kolen, omdat er geen groote industrie is.

Kolen te produceeren voor den export was niet loonend, omdat de omringende landen, zooals Japan, China, Britsch-Indië en Zuid-Afrika, ieder op zichzelf reeds minstens tienmaal zooveel kolen produceeren als Indonesië en hun kolen bovendien zeker goed zijn.

Voorts is dit land een exportgebied. Daardoor zijn vrachtprijzen bijvoorbeeld naar Java lager dan vrachtprijzen voor lading van Java naar het buitenland. Dit geldt uiteraard ook voor kolen en de vrachtprijs welke op importkolen drukte was, in samenwerking met de vorige factoren, niet zoodanig dat daardoor aan de binnenlandsche steenkool een goede mogelijkheid tot concurrentie werd geboden.

Met de aardolie staan de zaken anders.

In 1859 werden in Pennsylvanië de eerste spuitende bronnen aangeboord. De olie werd toen nog als medicijn verkocht. Met de destillatieproducten wist men langen tijd geen weg. Benzine staat in de chemische leerboeken van omstreeks 1880 vermeld als „vlekkenwater”. Maar de ontwikkeling van de explosiemotor en van de olie-chemie hebben hierin snel verandering gebracht. De olie-productie groeide tot ongeveer 20 miljoen ton per jaar aan het begin van deze eeuw, steeg verder tot ongeveer 200 miljoen ton omstreeks 1930 en is sedertdien blijven stijgen. Tusschen 1859 en nu is bijna 5 kubieke kilometer olie geproduceerd.

De grootste leverancier is Noord-Amerika, dat ongeveer 2/3 van de wereldbehoefte dekt. Daarnaast echter staan landen als Mexico, Venezuela, Rusland, Roemenië, de landen van het Midden-Oosten en wat belangrijkheid betreft zeker niet in de laatste plaats Indonesië, dat in 1939 8 miljoen ton aardolie op de markt bracht.

Opmerkelijk is dat vrijwel de geheele productie van den Archipel afkomstig is van Sumatra, Java en Borneo en dat slechts een fractie geleverd wordt door de andere eilanden.

De hoeveelheid per jaar geproduceerde olie steeg tot den inval der Japanners voortdurend. Aan deze totale productiecijfers is dus van uitputting der olievoorraden niets te zien.

Iets anders wordt dit wanneer we de oliegebieden afzonderlijk beschouwen. Het blijkt dan b.v. dat de productie van Midden-Java sedert 1930 met 2/3 is verminderd, dat Oost-Sumatra na een top in 1934 is gezakt tot beneden de productie van 1930. Het is evenwel een geluk, dat de verminderde productie van het eene olieveld dikwijls wordt goed gemaakt door grotere productie van een ander veld, zoodat de totale opbrengst toch kan worden opgevoerd.

Het is onjuist te denken, dat de wereldolievoorraad onuitputtelijk is. Natuurlijk worden aan de wereldreserve door verbeterde boorteknik, door betere opsporingsmethoden, door het ontdekken van nieuwe olievelden, belangrijke hoeveelheden toegevoegd, maar met pessimistische woorden zouden we dit „uitstel van executie” kunnen noemen. Het is bekend,

dat men zich in de Vereenigde Staten na den oorlog ongerust is gaan maken over de vermindering van de nationale oliereserve; dat de Russische belangstelling voor Iran en het Midden-Oosten in het algemeen, samenhangt met de verarming van sommige Russische olievelden.

Het zou echter oon onjuist zijn te meenen dat over een paar jaar de olie op zou zijn. Daarvan is geen sprake. Verarming en uitputting van olievelden zijn vraagstukken van langen duur, waarmee natuurlijk wel politici en groote maatschappijen rekening moeten houden, maar die ons vandaag den dag niet bezorgd behoeven te maken.

Hoe lang Indonesië zal kunnen blijven produceeren, is ons, behalve misschien aan

In Balikpapan werd een pontonsteiger gemaakt, waaraan groote schepen kunnen lossen. De werkzaamheden voor de herstelling der olievelden zijn in vollen gang.

de oliemaatschappijen, onbekend. Maar zeker is dat dit nog langen tijd zal duren en dat dus dit land zijn plaats als belangrijk olieproducent zal behouden.

Wanneer we ons thans bezig houden met de erts, dan is het duidelijk dat we ons moeten beperken tot die, welke economisch het belangrijkst zijn of dat kunnen worden. Want buiten deze kleine groep komen nog zoovele andere ertsen voor, van molybdeen, mangaan, antimoon, enz., dat het ondoenlijk zou zijn een zelfs maar oppervlakkigen indruk te geven van hun voorkomen. Bovendien, hoe interessant deze ertsen ook zijn van wetenschappelijk standpunt, hun economische betekenis is dikwijls nihil.

Het bekendste erts is stellig het tin-erts. Vroeger kwam een belangrijk deel van het toen nog geringe wereldverbruik uit Z. Engeland en Z.O. Duitsland. We denken aan de tochten der Phoeniciërs naar Wales, dus reeds in de verre oudheid; of aan de Saksen, dat in de Middeleeuwen zoovele metalen opleverde. Maar naderhand werd de tinmarkt veroverd door Malakka, de eilanden tusschen Sumatra en Borneo, Bolivia en nog enkele kleinere producenten. De wereldproductie bedroeg in de dertiger jaren ongeveer 175.000 ton per jaar. Daarvan leverde Malakka 1/3, Bangka, Billiton en Singkep 1/5, terwijl de rest door de overige landen werd geleverd. De tinwinningsbedrijven, die door de Japanners zwaar werden beschadigd, worden thans met kracht hersteld. De groote kapitalen welke daaraan werden besteed, bewijzen wat ook de cijfers van voorraden en productie toonen: namelijk dat van uitputting nog geen sprake is en dat de tineilanden tot de grootste producenten zullen blijven behooen.

In het kort enkele woorden over de goudproductie. De totale goudproductie van Indonesië bedroeg tusschen de jaren 1920 en 1939 ongeveer 2600 kilogram per jaar. De waarde van het product wisselde tusschen 3.5 en bijna 7 miljoen gulden per jaar. Verreweg het meeste goud werd geleverd door Sumatra. Wanneer we echter deze productie vergelijken met die van Z. Afrika, Alaska, de Philippijnen, Californië of met de totale jaarlijksche wereldproductie, blijkt dat ze maar heel bescheiden is en dat de gouddelving geen groote bron van welvaart kan zijn, afgezien van enkele gelukkige exploitanten.

Een object, dat voor geheel dit land van groot belang kan worden, is dat der ijzerertsen en de met deze voorkomende ertsen van andere metalen, als nikkel, cobalt, chroom en mangaan. Zonder deze grondstoffen is immers geen staalindustrie mogelijk?

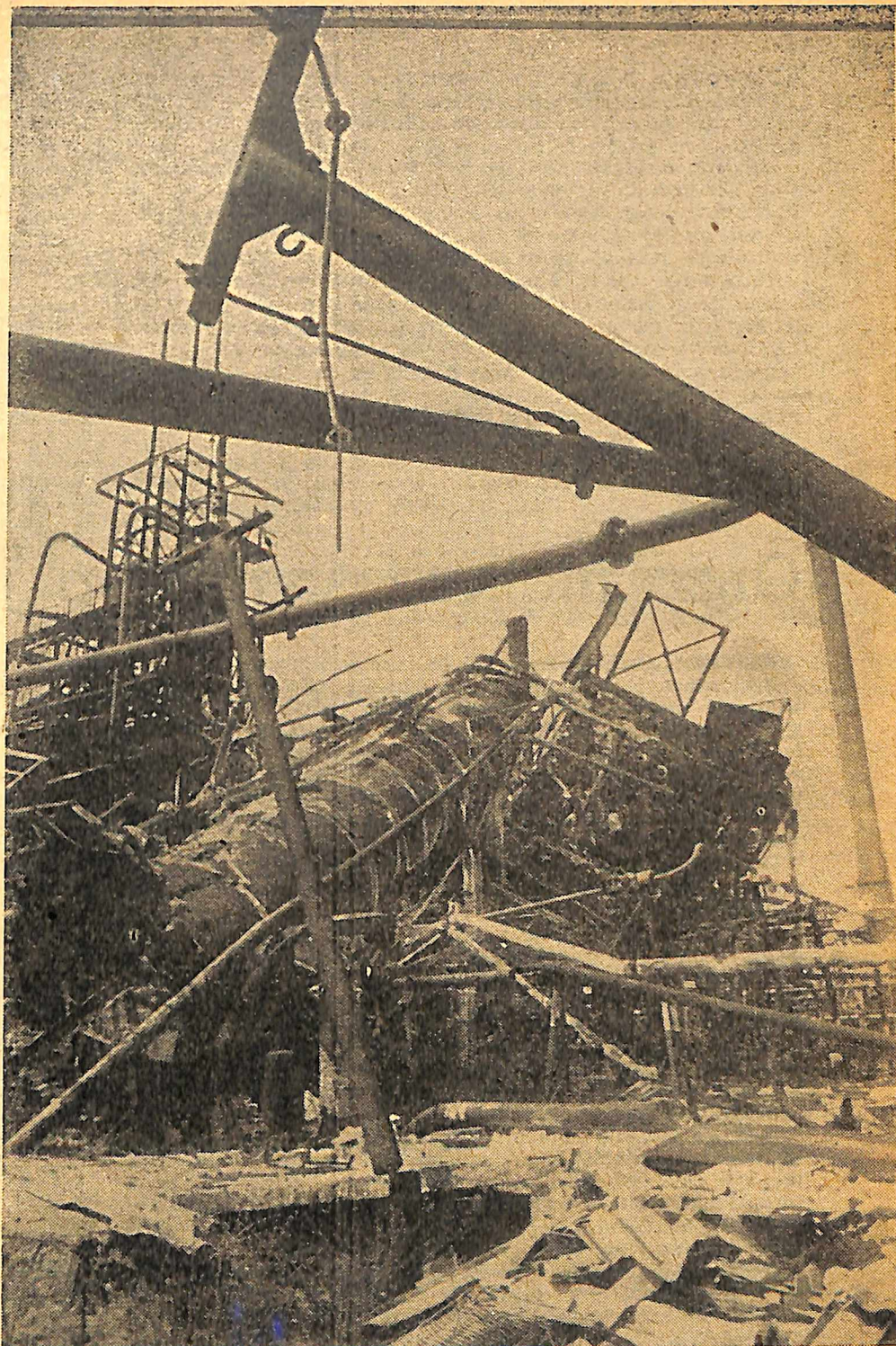
Om enkele voorbeelden van hoeveelheden te geven: in Zuidoostelijk Borneo liggen bijna 500 miljoen ton ijzererts met een ijzergehalte van 40—50 %, in het merengebied van Midden-Celebes ligt een hoeveelheid ijzererts die op honderden millioenen tonnen wordt begroot. In dat gebied en ook verder naar het Zuiden langs de Golf van Bone, komen millioenen tonnen nikkelerts voor, die reeds tot ontginningen aanleiding hebben gegeven.

Wanneer we zien, dat een enorm ijzerproducent als de Vereenigde Staten in de jaren omstreeks 1930 per jaar een hoeveelheid erts van 60 millioen ton voortbracht, blijkt zeker dat de ijzerertsen van Indonesië, althans wat hun hoeveelheid betreft, in staat zijn langen tijd een groote behoefte te dekken.

Maar, evenals bij de steenkolen, geldt ook hier dat de aanwezigheid van erts op zichzelf onvoldoende is om tot ontginning over te gaan, zelfs niet indien er zeer veel erts aanwezig is. Ook hier is er een aantal factoren, dat de ontginbaarheid, wil deze tenminste loonend zijn, mede bepaalt.

Uiteraard denken we dan in de eerste plaats aan het metaalgehalte van het erts. Het spreekt immers vanzelf, dat om eenzelfde hoeveelheid metaal te winnen uit een arm erts veel meer werk moet worden verzet dan bij de winning van het metaal uit een rijk erts. Daardoor raakt de economische positie der arme ertsen in de knel en kunnen zij de concurrentie met de rijke ertsen niet volhouden.

In de tweede plaats heeft men voor de vestiging van een metaalindustrie meer noodig dan erts alleen, en wel kolen of elektrische energie. De bloei van de Europeesche staal-

De ruïnes van een destillatie-inrichting te Balikpapan.

industrie werd zeer bevorderd doordat kolen en ijzer dicht bijeen worden aangetroffen. Het transportvraagstuk was daarvoor betrekkelijk gemakkelijk en goedkoop op te lossen, anders dus dan in Indonesië waar onder andere het transportvraagstuk altijd zeer moeilijk is. Ook de ligging der ertsvoorraden t.o.v. reeds gevestigde industrieën is van belang. Wanneer men er toe zou overgaan de ijzerertsen hier te lande te ontginnen en te verscheppen naar Europa of Amerika, zou men terdege rekening moeten houden met de vrachtkosten die immers het product in prijs doen stijgen en het daardoor kwetsbaarder maken voor concurrentie.

Zoo zouden meer factoren kunnen worden genoemd die invloed oefenen op de economische ontginbaarheid, b.v. het vraagstuk der arbeidskrachten, de noodzakelijke groote kapitaalsinvesteringen enz.

Ondanks de moeilijkheden, behoeven we toch niet somber gestemd te zijn ten aanzien van de toekomst van een eventueel binnenlandsche staalindustrie. Want men heeft in den loop der jaren, gedurende welke het probleem der staalindustrie telkens ter sprake is geweest, veel gedaan om die moeilijkheden te overwinnen. Er is te velde een nauwkeurige prospectie in gang gezet, ten einde inzicht te krijgen in de wijze van voorkomen van de ertsen en in hun hoeveelheden. Dan zijn er nieuwe middelen gevonden om aan de betrekke-

lijke armoede, b.v. van de nikkelertsen, het hoofd te bieden en een economische winbaarheid door verbetering van de metallurgie in beginsel mogelijk te maken. Men heeft methoden bedacht om bij de versmelting elektrische energie, opgewekt door waterkracht, te gebruiken en om ook slechts kolen voor het bedrijf bruikbaar te maken.

Ten slotte nog de vragen: wat moet er in de toekomst gebeuren om de vestiging van industrieën te vergemakkelijken, wat zijn de mogelijkheden die de bodemrijkdom biedt.

Theoretisch zijn er vele mogelijkheden. De combinatie van waterkracht, ertsen en kolen op Celebes kan daar t.z.t. aanleiding zijn tot de vestiging van een belangrijke industrie. De voortgaande exploratie van Nieuw-Guinea zal stellig belangrijke hoeveelheden nuttige delfstoffen aantoonen. Het geschikt maken voor industriele doeleinden van de geweldige bruinkoolafzettingen, zooals in Duitschland in den afgelopen oorlog is gebeurd, is een belangrijke aangelegenheid.

Noodzakelijk is het dat, naast de technische en wetenschappelijke staven van de mijnbouw- en olie-maatschappijen een

goed toegeruste dienst voor geologisch-mijnbouwkundige opnemingen wordt onderhouden.

Groote kapitalen zullen moeten worden aangetrokken om de uitvoering van groote projecten te financieren. Het transportsysteem zal zoodanig moeten veranderen, dat de grondstoffen dichter bij de bewoonde wereld en dus ook dichter bij elkaar komen.

Daarnaast zullen zeer vele technische en wetenschappelijke werkers noodig zijn, wat verhooging van het ontwikkelingspeil insluit. Bovendien zal verhooging van de volkswelvaart noodzakelijk zijn voor de verruiming van de binnenlandsche markt. Omgekeerd zal ook de industriele ontwikkeling het welvaartsniveau gunstig beïnvloeden.

Natuurlijk zal dit land niet van vandaag op morgen geïndustrialiseerd zijn als Europa en Amerika. Maar deze gebieden hebben, althans op grond van hun bodemrijdommen, voldoende mogelijkheden om geleidelijk een belangrijke industrie op te bouwen.

Onze melkveestapel op Java

Dr. Vrijburg schrijft ons:

Het is een bekend feit, dat gedurende de laatste 50 jaar ongeveer op Java een melkveestapel is gefokt, die „er mag zijn”. Oorspronkelijk was in ons Indië geen melkvee. De inheemsche bevolking gebruikte geen melk en wat er door andere bevolkingsgroepen aan melk werd geconsumeerd, kon worden ingevoerd, voornamelijk uit Holland en Australië. Versche melk was alleen in de groote steden verkrijgbaar; het was schaarsch en duur.

De melkbedrijven voorzagen zich van vee uit Britsch-Indië, de z.g. Bengalen en waren meest in handen van vreemde Oosterlingen.

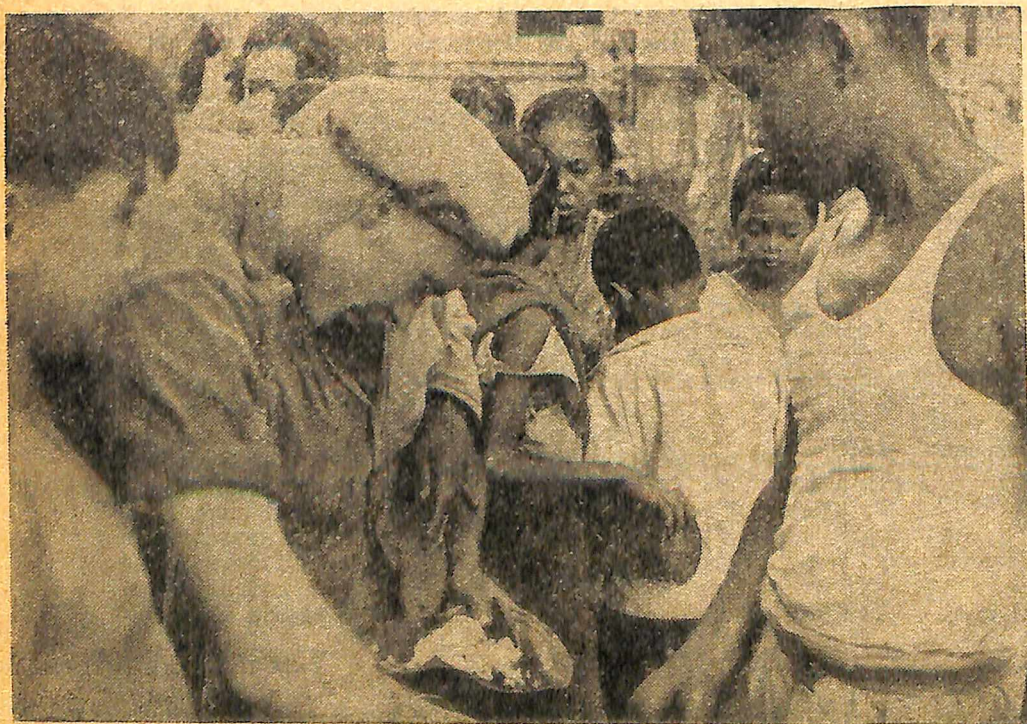
Toen later Europeanen zich met deze veehouding gingen bezig houden, begon men beter vee te importeeren. Australië was wegens den niet te grooten afstand en de niet te hooge transportkosten het land, waar men het oog op had gevestigd. Wel waren er bezwaren aan verbonden, veroorzaakt door veeziekten, waaraan het importvee bloot stond, alsook het gevaar, dat nieuwe ziekten vandaar in Indië zouden worden binnengebracht. Strenge quarantaine maatregelen bleven noodzakelijk. Dit maakte, dat men over de hoogere kosten, die invoer uit Holland mee bracht, heenstapte en vandaar ging importeeren. Geleidelijk aan zijn op Java boerderijen ontstaan, die, wat kwaliteit van vee en productie aangaat, met de besten in Holland en elders konden wedijveren. Wie de bedrijven bezocht van de Gebr. Urrone in Lembang, van Generaal de Wet in Tjisarvema, van De Friesche Terp en de Almanak in Pengalengan, sloeg van bewondering de handen in elkaar en keek zich de oogen uit. Dat waren nog eens melkbedrijven, die per dag tot 5000 liter melk leverden. Ook het zuivelbedrijf vond zijn weg voor West-Java ondergebracht in de „Melkcentrale” te Bandoeng.

Het ging mooi. Hospitalen en ook de „babies” konden vol-

doende versche melk krijgen. Behalve dit voordeel moeten wij wijzen op het nuttig effect, dat dergelijke boerderijen hebben voor de streek, waar ze gevestigd zijn. Het geeft werk aan tal van personen, de grond verbetert en wat aan winst gemaakt wordt, gaat niet naar aandeelhouders buiten Indië, maar wordt voor instandhouding van het bedrijf of voor uitbreiding aangewend. Toen ik in 1922 de Friesche Terp opende, was het in hoofdzaak één wildernis van „serriere”, waar de wilde varkens hoogtij vierden. Twintig jaar later waren er weiden en grasvelden, vond een heele kampong zijn bestaan bij mij, leverde ik 1500 liter melk aan ziekenhuizen en gezinnen en was de streek welvarend.

Ja, alles ging goed, tot... de Jappen kwamen. Den eersten tijd lieten ze de bedrijven vrijwel ongemoeid. Wel werd wat goed fokvee opgeëischt en naar Japan vervoerd, maar het beheer bleef in handen van de eigenaren, totdat ze dachten het zelf wel te kunnen. Midden 1943 werd echter alles, wat blank en nog buiten de kampen was, geïnterneerd en ook toen nog bleven de bedrijven in stand, ook al leden ze veel door ondeskundig beheer en gebrek aan krachtvoer voor de beesten. De Jappen konden de melk gebruiken; ze maakten in Bandoeng melkpoeder voor hun soldaten. De groote klap is gekomen na de capitulatie van Japan, toen de Jappen weg gingen en de extremisten bezit namen van de boerderijen. Het vee werd opgeslacht, alles wat waarde had verkocht en helaas daarbij bleef het niet altijd. Het prachtige bedrijf, Generaal de Wet, opgericht door de Transvalers Hirschland en Van Zijl, werd geruïneerd en niet alleen de dieren, ook de menschen werden „afgemaakt”.

De Engelschen deden niets en lieten gewillig toe, dat alles, de officieele diensten, de kantoren en ook de particuliere bedrijven door de extremisten in beslag werden genomen. Wat er van de waardevolle dieren nog gered is kunnen worden, is gebeurd daar waar onze Hollandsche jongens de Engelsche garnizoenen vervingen. In Lembang en ook in Passar Minggoe is nog wat restant, dat nu zorgvuldig bijeengegared en goed verzorgd wordt. Verblijvend was, hetgeen ik mocht lezen in „Het Dagblad” van Batavia van 13 Januari j.l. Onder het opschrift „De Veeteelt op groote Bedrijven” wordt beschreven, hoe de melkveestapel op Java werd opgebouwd en ook de Dirkshoeve van den heer Faber, een groot varkensbedrijf, wordt genoemd. Gemeld wordt, hoe die boerderijen leden onder het wanbestuur van de Jappen en daarna onder de vernielzucht der extremisten. Een lichtpunt is echter, wat daarna volgt. Het Dagblad vertelt hoe de Veeartsenijkundige Dienst al druk bezig is, deze fokkerijen weer op gang te brengen. Dat het m.s. Tabinta reeds een nieuwe zending vee uit Australië aanbracht, een aantal Jersey koeien, die in de oude stallen van de boerderij Generaal de Wet zijn ondergebracht en 129 var-

Nederlandsche soldaten deelen voedsel uit aan de Indonesische bevolking en zorgen tevens, dat zij het in veiligheid kunnen nuttigen.

Vereenigings- Nieuws

Van de afdelingen

Voor de afdeling *Zwolle* sprak in de afgelopen maand de Heer L. Maurenbrecher over zijn reis dwars door Sumatra, waarbij vele gekleurde lichtbeelden werden vertoond. Vooral legde spreker voor een aandachtig gehoor, in woord en beeld, den nadruk op het vele goede en productieve werk, dat de Nederlanders daar gedaan hebben.

Voor de afdeling *Rotterdam* werden in het afgelopen kwartaal de volgende lezingen gehouden:

De Heer Lode van Gent hield een uitstekende voordracht over Indochina met mooie lichtbeelden en de Heer Rutgers sprak op zeer gewaardeerde wijze over West-Indië, terwijl de Heer K. v. d. Veer een lezing hield over Nederlands scheppend werk in Indië, die echter minder in den smaak viel.

In het seizoenprogramma van de afdeling *Schiedam* komen voor: voordrachten van de Heeren J. v. d. Walle (West-Indië

En nog steeds duurt het mooie werk voort van „Nederland helpt Indië”. Ook dank zij UW medewerking, lezer?

in den oorlog) op 20 Februari a.s., Jhr. Dr. J. C. Mollerus (Per Douglas naar Ned. Oost-Indië) op 28 Maart d.a.v. Voorts zal er op 25 April 1947 in Musis Sacrum een Indische cultureele bijeenkomst onder leiding van Raden S. Hardjodirenggo gehouden worden, waarop Javaansche muziek, tooneel en dans gedemonstreerd zullen worden.

Balans per 31 December 1946 met verlies- en winstrekening

Fol.	Grootboekrekeningen	Saldibalans		Verlies en Winst		Balans	
		Debet	Credit			Debet	Credit
1.	Kapitaal	f —,—	f 12.635,76			f —,—	f 12.635,76
2.	Obligatieleening 1900	—,—	625,—			—,—	625,—
3.	Effecten	12.821,77	—,—	f 506,77		12.315,—	—,—
6.	Nederl. Handel Mij.	4.580,27	—,—			4.580,27	—,—
8.	Geblokk. rekeningen	14.082,71	—,—			14.082,71	—,—
7.	Nutsspaarbank	2.383,22	—,—			2.383,22	—,—
11.	Kas	127,28	—,—			127,28	—,—
15.	Postchèque- en Girodienst	3.446,42	—,—			3.446,42	—,—
17.	Inventaris	1.731,65	—,—	1.031,65		700,—	—,—
20.	Debiteuren en crediteuren:						
	a. voorschot op afdracht 1946	f 18.691,51					
	b. idem over 1947	436,50					
	c. honorarium rechtskundig advies ..	426,—					
		—,—	19.554,01			—,—	19.554,01
25.	Gelden ter doorzending	—,—	98,60			—,—	98,60
52.	Kalender 1947	132,18	—,—			132,18	—,—
195.	Saldi vorige jaren	—,—	11.087,01			—,—	11.087,01
	Exploitatierkening „Oost en West” p. ultimo						
	December 1946	69.692,05	64.997,17	69.692,05	f 64.997,17	—,—	—,—
	Nadeelig saldo 1946	—,—	—,—	—,—	6.233,30	6.233,30	—,—
		f 108.997,55	f 108.997,55	f 71.230,47	f 71.230,47	f 44.000,38	f 44.000,38

N.B. Saldi vorige jaren ..... f 11.087,01
 Nadeelig saldo 1946 ..... „ 6.233,30
 Saldi vorige jaren ultimo 1946 .. f 4.853,71

's-Gravenhage, 6 Februari 1947
 De algemeen penningmeesteresse,
 L. H. KRÜGER.

Meer leden

Uw linker buurman is geen lid van „Oost en West“. Heeft U al eens met hem gesproken? Heeft U hem eens mee-gevraagd naar een vergadering? Heeft U hem het orgaan eens laten lezen?

De vrienden, waarmede U converseert, zijn nooit in Indië geweest. Zou het niet mogelijk zijn hen er van te overtuigen, dat thans in Indië ook over hun toekomst en over het bestaan van hun kinderen beslist wordt — al zetten zij geen van allen ooit een voet buiten Nederland?

Goede kennissen zijn juist na jaren van ellende uit Indië teruggekeerd. Zij hebben veel verloren. Hun positie, hun geld, hun have en goed. Maar f 6 per jaar is wellicht ook voor hen nog een bedrag, dat te betalen is. En juist zij, die Indië kennen en die weten, wat thans op het spel staat, hooren thuis in onze vereeniging.

Brengt nieuwe leden aan!

Zoo het ooit noodig was, in Nederland belangstelling voor Indië te wekken — en het was altijd noodig! — is dit thans het geval. Thans méér dan ooit. Zoo er één vereeniging is, die alles in het werk stelt om die belangstelling te doen groeien tot warme genegenheid, is het de Koninklijke Vereeniging „Oost en West“.

Geeft Uw nieuwe leden op aan den secretaris Uwer afdeling, dan wel rechtstreeks aan het Hoofdbestuur, Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag.

Gereserveerd voor
GEO. WEHRIJ & Co.
Amsterdam

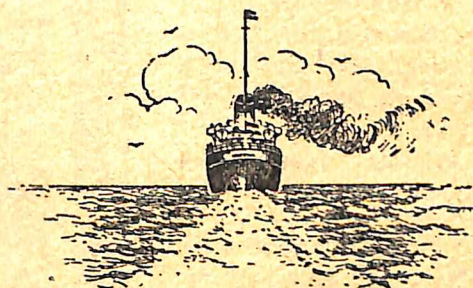
Voor
speciaal *Indische Rijsttafel*

Café-Restaurant „WEST-END“

Telefoon 84817
81576
86075

AMSTERDAM, Overtoom 87

Aanbevelend: W. Planje

Oost West - Thuis Best

met *CJamin* 't allerbest!

De Eerste Nederlandsch Indische Spaarkas
en Levensverzekering Maatschappij **D.E.N.I.S.**
gevestigd te Bandoeng, verkort genaamd

Inlichtingen, registratie bewijzen van deelname in spaarkassen en polissen levensverzekering elken Dinsdag- en Vrijdagochtend van 9—12 uur bij onzen Vertegenwoordiger in het gebouw van de H.A.V. BANK, Hooge Nieuwstraat 34 (Tournooiveld) te 's-Gravenhage.
POSTADRES: POSTBUS 72, 'S-GRAVENHAGE

Internaat „REHOBOTH“ | Hoogsteeg 10
DRIEBERGEN

Overbruggingsonderwijs van Lagere naar
Middelbare School en Mulo-onderwijs.

Uitstekend tehuis voor kinderen waarvan de ouders naar Indië gaan.
Onderwijs intern of op nabijgelegen scholen.

NEDERLANDSCH
INDISCHE **HANDELSBANK, N.V.**

AMSTERDAM - Singel 250
ROTTERDAM - Mathenesserlaan 235
's-GRAVENHAGE - L. Vijverberg 11

**Behartiging van
Uw belangen
in Indië en het
Verre Oosten**

DEVIEZENBANK

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Den Haag
Denneweg 71-73
Telefoon 115940*

•
Haarlem
Kinderhuisvest 29-33
Telefoon 10441

**Begravenis
Transport
Crematie**

Oost - West

KOLEN KEMELING

ZIJN 'T BEST

Laan van Meerdervoort 382, Tel. 333243
Anth. Heinsiusstraat 36, Telefoon 550811
Ruychaverstraat 1, Telefoon 554775

Eet

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyramontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

MIDDENSTANDSDIPLOMA. 52 eenvoudige, glasheldere schriftelijke lessen. Uitv. correctie van huiswerk. Eigen tentamens. Universitair gevormde cursusleiders. Bij niet slagen geld terug. Cursusgeld contant f 70.— of f 6.50 per 4 lessen. Wacht niet. Meldt U onmiddellijk aan, dan kunt U in Maart 1947 nog examen doen.

Garage-monteur

(Bovag eischen)

Motorrijwiel-techniek

voor iedereen motorrijder

Hoogere Alg. Ontwikkeling

2 j. 104 lessen, 13 vakken

Muziekgeschiedenis

10 fraaie lessen

Relaties maken

nieuwe Amerikaanse cursus, 10 lessen

Sexuologie

wetenschappelijke cursus o.l.v. arts. Alleen voor volwassenen. 10 lesdictaten

Beleefdheidsleer

onze succes-cursus 10 lessen. f 10.—

Gelaatsverzorging

de cursus voor iedere vrouw

Nationale Volks Universiteit - Haagsche Onderwijs Instellingen
Willem de Zwijgerlaan 38, Den Haag. **VRAAGT PROSPECTUS**

ROELF BOEKEMA

PRINSESTRAAT 60,
hoek Juffrouw Idastraat
's-GRAVENHAGE

POSTZEGELS VEILINGEN

AANKOOP - VERKOOP
KEURING - TAXATIES

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

ER IS
MAAR
ÉÉN

Klokken-Dokter

in Den Haag, RUYSDAELSTRAAT 72-129

met de *grootste reparatie-inrichting*

op het gebied van antieke klokken

zoals: staande klokken met en zonder speelwerk, Engelse tafelklokken met maan en datum, Friesche klokken, stoel- en staartklokken met en zonder maan en datum, scheepjes enz.

Met de meest moderne uurwerken het aangewezen adres

ALLE ONDERDEELLEN VOORRADIG

Unox

fijnste
vleeschwaren

VA 0365

Engageert voor Uw Voorstellingen, Feesten, Partijen, het

„Musica Cabaret” van „MARTIN RIJKEN”
Uitsluitend prominente Ned. artisten en musici
Verstrekt U vrijblijvend alle gewenschte inlichtingen

MARTIN RIJKEN

Artist en Ondernemer, **Nieuwe Binnenweg 346b**
ROTTERDAM (West) Telefoon 30126 (K 1800)

Programma's in iedere prijs en genre

J. & K. SMIT's | Scheepswerven
KINDERDIJK | Machinefabrieken

Baggermaterieel

Goud- en Tinmolens

Zeesleepboten

Vracht- en Passagiersschepen

Stoommachines

Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.

DIESELMOTOREN

Rotterdamsche Bankvereniging

*Een sterke schakel
in het Binnen- en Buitenlandsch
Betalingsverkeer*

210 VESTIGINGEN IN NEDERLAND

„Snatager” Bureau voor
Recherche en Informatie
's-Gravenhage

**INFORMATIES EN NASPORINGEN
OP ELK GEBIED**

Stationsweg 133c, Telefoon 116510—110565

Bij Uw bezoek
aan Rotterdam

„L' Ambassadeur”

ROCHUSSENSTRAAT 172

Cor van Eck

Stichting Indische Documenten